

УДК 636.082.231

ВІДБІР РЕМОНТНОГО МОЛОДНЯКУ КУРЕЙ М'ЯСНИХ КРОСІВ ДЛЯ КОМПЛЕКТУВАННЯ БАТЬКІВСЬКОГО СТАДА

Пономаренко Н.П. - д.с.-г.н., професор,
Шиша О.А. - магістрант,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Проведення відбору ремонтного молодняку курей спеціалізованого м'ясного кросу «Кобб-500» за рівнем живої маси у 4- та 18-тижневою віці призводить до значного зменшення варіації ознаки «жива маса» в групах птиці та рівня показника однорідності стада. Це дозволяє отримати якісне, вирівняне за живою масою племінне стадо м'ясних курей.

Ключові слова: відбір, ремонтний молодняк, м'ясний крос, жива маса, однорідність.

Пономаренко Н.П., Шиша О.А. Отбор ремонтного молодняка кур мясных кроссов для комплектования родительского стада

Отбор ремонтного молодняка кур специализированного мясного кросса «Кобб-500» по уровню живой массы в 4- и 18-недельном возрасте приводит к значительному уменьшению вариации признака «живая масса» в группах птицы и уровню показателя однородности стада. Это позволяет получить качественное, однородное по живой массе племенное стадо мясных кур.

Ключевые слова: отбор, ремонтный молодняк, мясной кросс, живая масса, однородность.

Ponomarenko N.P., Shisha O.A. Selection of young hens of meet crosses for forming parent flock

Selection of remount young hens of specialize meet crosses «Cobb-500» by the level of body weight in 4 and 18 weeks of age leads to a significant reduction in the variation of characteristic "alive mass" in groups of birds and the level of uniformity. This allows you to get high-quality and uniform on live weight meat chicken breeding herd.

Keywords: selection, remount young hens, meat cross, live weight, uniformity.

Постановка проблеми. Прогрес галузі птахівництва обумовлений використанням сучасних спеціалізованих кросів курей, які характеризуються високим рівнем генетичного потенціалу продуктивності. Але його реалізація можлива лише за дотримання оптимальних для птиці умов утримання і годівлі, а також запровадження ефективних методів роботи зі стадом. Особливо це стосується птиці батьківського стада, оскільки саме успіх роботи з ним визначає і загальний рівень ефективності роботи галузі.

Якість батьківського стада значною мірою залежить від якості ремонтного молодняку, тому питання комплектування батьківського стада є нині актуальним для птахівничих репродукторів.

При комплектуванні батьківського стада курей основними критеріями оцінювання ремонтного молодняку є показники росту і розвитку, зокрема показники живої маси та екстер'єру. Саме відбір за цими показниками дозволяє сформувати батьківське стадо, яке в майбутньому буде характеризуватися і високим рівнем відтворних якостей. Тому дослідження питання використання різних методів добору птиці є актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Базою високого рівня продуктивності птиці батьківського стада є висока однорідність у стаді. Досягти

високого значення однорідності стада можливо за використання різних способів відбору ремонтного молодняку при комплектуванні, зокрема, за рівнем живої маси та показниками розвитку вторинних статевих ознак, розвитком кістяка та м'язів у різному віці.

За твердженням Ю.П. Алтухова [1], доцільним є використання вимірювальних, легко враховуваних ознак (таких як жива маса, лінійні проміри), які можуть слугувати критерієм для інтегральної оцінки рівня продуктивності, життєздатності, адаптації в популяціях.

Як показують теоретичні основи стабілізуючого відбору [2], за нормальним розподілом найбільш високою адаптивною норми володіють особини модального класу ($\bar{X} \pm 0,67\sigma$), які складають 50 % чисельності популяції. Дослідженнями Н.П.Прокопенко [3], М.В.Сурженко [4], В.Г.Кушнеренко [5] доведено ефективність використання принципів стабілізуючого добору для розробки гнучких систем вирощування та експлуатації яєчної птиці – в кожній популяції виділені три класи: мінус-, модальний та плюс-варіант в співвідношенні 25: 50: 25%. Завдання робіт полягало у визначенні ефективності вирощуванні курчат в нерозсортованих групах і у рівновагових угрупованнях (M^- , M^0 , M^+ класи за живою масою) за показниками виходу ділового молодняку, оплати кормів та яєчної продуктивності. У дослідженнях цих науковців молодняк курей розподіляли на три класи у різному віці, що дало змогу вирівняти поголів'я стада. В результаті досліджень було встановлено, що птиця модальних класів відрізняється більш високими відтворювальними якістьми, а підбором особин різних класів розподілу можна одержати багатоцільові батьківські стада, які забезпечують перекомбінацію генотипового складу наступних поколінь залежно від мети селекції, а також планового рівня продуктивності.

Ці дослідження засновані на положеннях В.П.Коваленка, С.Н.Куцака [6], які відзначають, що основою показника однорідності ремонтного молодняку є адаптаційна здатність птиці до умов середовища. Автори на основі оцінювання рівня живої маси і відбору птиці за масою запропонували систему гнучкого управління виробництвом продукції тваринництва, зокрема, птахівництва, що сприятиме високому рівню продуктивності, життєздатності і резистентності птиці та конверсії корму в продукцію.

В.П. Бородаєв та В.П. Коваленко [7] застосовувалась зазначена методика розподілу м'ясної птиці на класи. Основний принцип заключається в поетапному відборі птиці (в період 4, 6, 8, 20 тижнів) з максимальною живою масою в даній групі. Згідно представленої програми формування груп птиці батьківського стада здійснювали за різних варіантів поєднання курей і півнів різних класів за масою.

У своїй роботі В.П. Бородай [8] дав пояснення використання принципів системи «nonstop» для підвищення ефективності добору за ознаками, які мають високу успадкованість (жива маса, енергія росту). Ця система передбачає утримання птиці ліній батьківської форми з добового віку до 52-60-тижневого віку без пересадок за високої початкової щільності посадки (близько 20 гол./м²). При цьому проводиться поетапний відбір молодняку у віці 6- та 18-20 тижнів за живою масою для досягнення максимального селекційного прогресу за даною ознакою.

Якщо розглядати представлені принципи управління популяціями, то слід зазначити, що вони засновані на характеристиці стану організму з використанням ма-

тематичних моделей (порівняння маси, екстер'єрних ознак розвитку, періоду вирощування тощо). Практика використання цих принципів управління у випадках показників продуктивності, росту та розвитку виявилась ефективною.

Нині при роботі з птицею сучасних м'ясних кросів згідно рекомендацій фірм-розробників кросів також передбачено ряд заходів, спрямованих на підвищення однорідності стада. Саме застосування принципів стабілізуючого добору є основою запропонованих методів роботи з птицею.

Постановка завдань. В умовах ППР II порядку з розведення курей м'ясних кросів на птиці спеціалізованого кросу «Кобб-500» були проведені дослідження з метою оцінювання ефективності відбору ремонтного молодняку курей м'ясного кросу «Кобб-500» за рівнем живої маси у різному віці для комплектування батьківського стада.

Рекомендаціями по вирощуванню ремонтного молодняку і утриманню птиці батьківського стада кросу «Кобб-500» передбачено для підтримання однорідності стада за рівнем живої маси проведення сортування птиці за живою масою у 23-28 добовому віці курочок та 35-ти добовому віці півників [9].

Курчата добового віку були розміщені у шість секцій з рівною кількістю поголів'я у кожній без сортування за масою. Далі проводили щоденний облік падежу для контролю кількості голів у секції. Щотижнево проводили зважування птиці для оцінки та контролю її росту та показника однорідності у секції. У віці 28 діб проводили перше сортування поголів'я за масою, розділяючи стадо на групи і, відповідно, розміщуючи у секціях: M-, M₁, M₂, M₃, M₄, M+. Попередньо птицю зважували за допомогою ваг «Бат» в кожній секції у кількості 4% від загального поголів'я курочок і 5% - півників. За цими результатами визначали діапазон показника живої маси для кожної секції і розсаджують птицю так: M₁, M₂, M₃, M₄ - птиця із середньою масою, M- - птиця із масою $\bar{X} - 10\%$ від середньої маси, M₊ - $\bar{X} + 10\%$ від середньої маси. Птиця із меншою живою масою була висаджена у окрему секцію.

Оскільки в процесі вирощування спостерігаються індивідуальні зміни росту і розвитку особин друге сортування птиці проведено у 18-тижневому віці.

Умови утримання і годівлі птиці відповідали існуючим вимогам. Живу масу птиці визначали щотижнево, проводили контроль збереженості поголів'я.

Виклад основного матеріалу досліджень. На першому етапі визначали рівень і мінливість ознаки «жива маса» курочок і півників з добового до 18-тижня вирощування птиці. Встановлено (табл.1), що проведення зазначеного відбору курчат за масою надає можливість значно зменшити варіацію ознаки «жива маса» в групах птиці: для курочок – з 15,08% у добовому віці до 5,49% - у віці 4 тижнів і до 1,75% - у 18-тижневому віці; для півників ці значення склали 13,64, 4,56 та 2,37% відповідно.

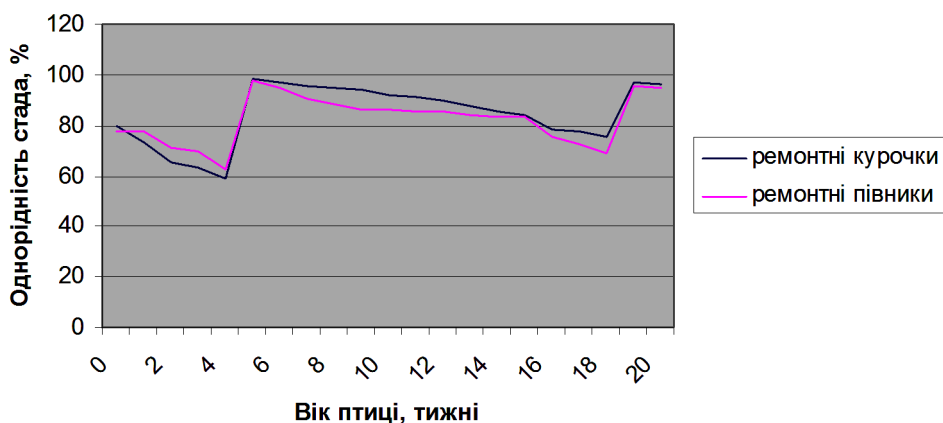
Таблиця 1 - Жива маса птиці

Вік, тижнів	Курочки				Півники			
	п, гол.	$\bar{X}$	σ	CV, %	п, гол.	$\bar{X}$	σ	CV, %
1 доба	150	36,2	5,46	15,08	150	38,5	5,25	13,64
4	150	480,0	26,4	5,50	150	554,0	25,28	4,56
18	150	1630,0	28,5	1,75	150	2026,0	29,01	2,37

Відзначимо коливання показника однорідності стада (табл.2): його невисокий рівень 59,2...79,8 % за I місяць вирощування птиці, надзвичайно високий 97,8...98,3; - після проведення I сортування, поступове зниження при подальшому вирощуванні птиці – до 69,3...75,8% до 18-тижневого віку, і високий рівень наприкінці періоду вирощування – 95,0...97,2%. Отже, запроваджений у господарстві спосіб відбору птиці надає можливість отримати якісне, вирівняне за живою масою племінне стадо м'ясних курей.

Таблиця 2 - Однорідність стада, %

Вік, тижнів	Курочки	Півники	Вік птиці, тижні	Курочки	Півники
1 доба	79,8	77,8	11	91,1	85,8
1	73,5	77,9	12	90,1	85,4
2	65,4	71,0	13	87,6	84,0
3	63,4	69,5	14	85,4	83,6
4	59,2	62,3	15	84,0	83,1
5	98,3	97,8	16	78,5	75,8
6	97,2	94,7	17	77,4	72,8
7	95,4	90,3	18	75,8	69,3
8	95,0	88,7	19	97,2	95,6
9	94,0	86,3	20	96,4	95,0
10	92,1	86,0	-	-	-

Висновки. Аналіз показника живої маси ремонтних курочок і півників батьківського стада кросу «Кобб-500» та показника однорідності стада свідчить, що запроваджений у господарстві спосіб відбору птиці – подвійний відбір за рівнем живої маси у 4- та 18-тижневому віці – надає можливість отримати якісне, вирівняне за живою масою племінне стадо. Для підвищення ефективності роботи з ремонтним молодняком птиці м'ясного напрямку продуктивності рекомендуємо впроваджувати запропонованим прийом у практику роботи племінних птахівничих господарств.

Перспектива подальших досліджень полягає у проведенні оцінювання рівня відтворюваних якостей птиці батьківського стада кросу «Кобб-500» та визначення загальної економічної ефективності проведених досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Алтухов Ю.П. Наследственное биохимическое разнообразие в процессах эволюции и индивидуального развития / Ю.П.Алтухов, Л.И.Корочкин, Ю.Г.Рычков // Генетика. – 1996. – Т. 32, № 11. – С. 1450–1473.
2. Горин В. О возможности использования стабилизирующего отбора в птицеводстве / В.Горин, Г.Копыловская, С.Мерсон, Б.Коновалов // Птицеводство. – 1978. – № 11. – С. 28–31.
3. Прокопенко Н.П. Підвищення продуктивності птиці яєчних кросів шляхом удосконалення прийомів вирощування ремонтного молодняку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.02.01 – „Розведення та селекція тварин» / Н.П.Прокопенко. – Херсон, 1999. – 17 с.
4. Сурженко Мария Васильевна. Совершенствование приемов оценки и отбора птицы яичных кроссов: Дис... канд. с.-х. наук: 06.02.01 / Херсонский гос. аграрный ун-т. — Херсон, 1999. — 115 с.
5. Кушнеренко В.Г. Підвищення продуктивності птиці яєчних кросів шляхом удосконалення прийомів оцінки і вирощування молодняку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.02.01 – „Розведення та селекція тварин» / В.Г.Кушнеренко. – Херсон, 2001. – 19 с.
6. Коваленко В.П. Гибкие системы управления производством продукции животноводства / В.П.Коваленко, С.Н.Куцак // Зоотехния. – 1993. – № 4. – С. 28–31.
7. Бородай В.П. Использование принципов эволюционной селекции при создании перспективного кросса мясных кур / В.П.Бородай, В.П.Коваленко // Вісник аграрної науки. – 1996. – № 12. – С. 50–51.
8. Бородай В.П. Теорія і практика удосконалення птиці м'ясних кросів / Бородай В.П. – Херсон: Айлант, 1998. – 100 с.
9. Руководство по содержанию родительского стада «Кобб»[Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.webpticeprom.ru/download/handbooks/1176792012.pdf>

УДК 637.5.03**УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ
ВИГОТОВЛЕННЯ ВАРЕНИХ КОВБАС**

Сморочинський О.М. - к. с.-г. н., доцент,
Крива В.І. - магістрант, ДВНЗ «Херсонський ДАУ»
Стріха Л.А. - к. с.-г. н., доцент,
Нагребальний А.Ю. – магістрант, ДВНЗ «Миколаївський НАУ»

Обґрунтовано актуальність досліджень технології виробництва ковбас в цехах малої та середньої потужності. Вивчена характеристика двох способів приготування фаршу з використанням ножів кутера різної конструкції для виробництва ковбас.

Встановлені оптимальні параметри технологічного процесу їх виробництва, визначено якість отриманих м'ясних виробів на основі органолептичної оцінки та фізико-хімічних показників.